

Ilmastonmuutoksen vaikutukset ja sopeutuminen Pohjois-Pohjanmaalla

Nina Pirttioja
Suomen ympäristökeskus

Kuusamo, 24.9.2025

Muhos, 25.9. 2025

Siikalatva, 7.10.2025

Ylivieska, 8.10.2025

Lähde: Adobe Stock

**Euroopan unionin
osarahoittama**

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

IISOPPI-hankkeen esittely

TAUSTA

IISOPPI – Innovatiivisia ideoita sopeutumiseen Pohjois-Pohjanmaalla muuttuvassa ilmastossa

Suomen ympäristökeskuksen ja Pohjois-Pohjanmaanliiton yhteistyöhanke

Kesto: 4/2025 – 3/2027

Hanke saa rahoitusta Euroopan aluekehitysrahastolta (EAKR)

TAVOITE

Yhteiskehittää Pohjois-Pohjanmaan ilmastomuutokseen sopeutumissuunnitelma, jonka tarkastelut ulottuvat 2050-luvulle, huomioiden paikalliset erityispiirteet ja painotukset.

Vahvistaa ilmastokestävyyttä, tukea päätöksentekoa ja tarjota ajantasaista tietoa ja työkaluja sopeutumistyön tueksi Pohjois-Pohjanmaalla.

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

IISOPPI-hankkeen esittely

Kartoitetaan keskeiset, ilmastonmuutoksen, **riskit**, **mahdollisuudet** ja **sopeutumisvaihtoehdot**

4 alueellista työpajaa (syys-lokakuu 2025)

1 yhteinen verkkotyöpaja (syys-lokakuu 2026)

2025

Määritetään yleinen **tavoite**, sekä useita erityistavoitteita alueelliseen sopeutumiseen

1 verkkotyöpaja (marras-joulukuu 2025)

X

Yhteiskehitetään tulevaa alueellista **sosioekonomista kehitystä** kuvaavia narratiiveja

1 työpaja (huhti-toukokuu 2026)

X

2026

Laaditaan ilmaston- ja sosioekonomista muutosta yhdistäviä **integroituja skenaarioita**

X

Yhteiskehitetään **sopeutumispolkuja**, jotka havainnollistavat toimia, jotta päästään kohti tavoitteita

1 työpaja (marras-joulukuu 2026)

X

2027

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

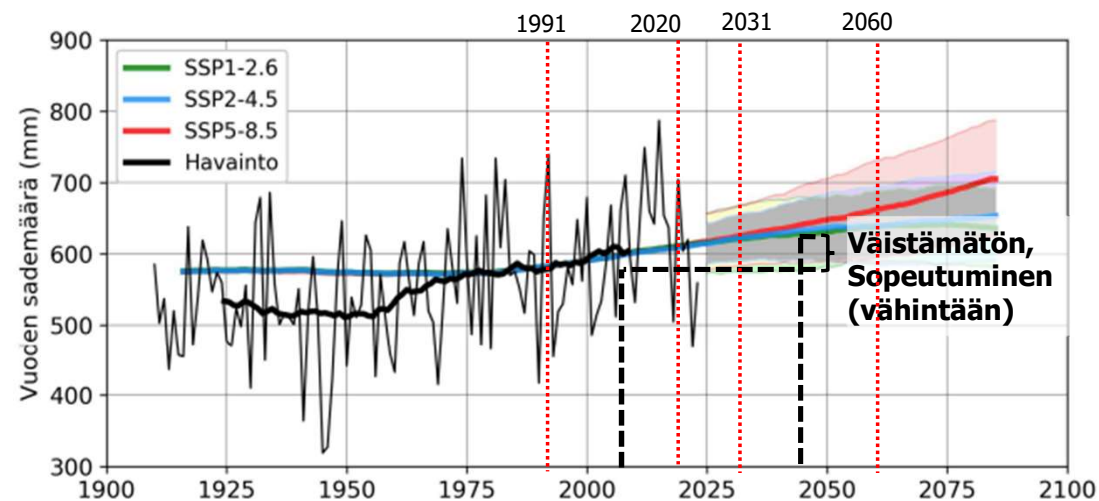
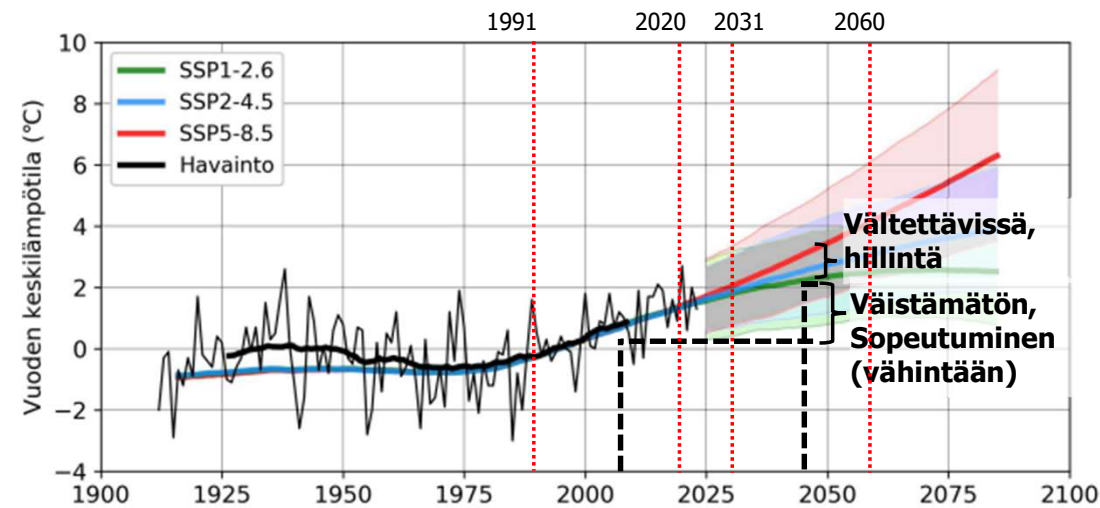

Sopeutuminen

- Ilmastonmuutokseen sopeutumisella pyritään varautumaan sää- ja ilmatoriskien aiheuttamiin vaikutuksiin.
- Sopeutumisen tavoitteena on vähentää kielteisille vaikutuksille altistumista ja haavoittuvuutta, mutta myös hyötyä ilmastonmuutoksen tuomista mahdollisuuksista eri keinoin.
- Sopeutuminen vaatii aktiivista toimintaa, ulottuen politiikkatoimista konkreettisiin keinoihin, kuten esimerkiksi tulvasuojelutoimiin, kasvinjalostukseen tai varjostavien puiden säilyttämiseen rakentamisessa.
- Monet toimista toteutetaan paikallisella tasolla, esimerkiksi kunnissa.

Sopeutumista vaaditaan

Vuoden keskilämpötilan (vas.) ja sademäärän (oik.) havaittu ja ennustettu kehitys Kuusamossa. Värilliset käyrät kuvaavat eri skenaarioiden mukaisia 30 vuoden liukuvia keskiarvoja ja varjostus kuvaa ennusteisiin liittyvää epävarmuutta (Lähde: ISKO-hanke, lisäksi).

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

Määritetään yleinen tavoite, sekä useita erityistavoitteita alueelliseen sopeutumiseen

Visio / tavoitteet

- Tavoitteiden asettaminen, riskien tunnistaminen, sopeutumisen suunnittelu ja seuranta muodostavat toisiinsa kytkeytyneen kokonaisuuden.
- Tavoitteet määrittävät toiminnan suunnan ja prioriteetit.
- Sopeutumisen seuranta ja arviointi vaatii, että toimille asetetaan tavoitteita ja määritetään, mitä onnistunut sopeutuminen tarkoittaa.
- Jos tavoitteet ovat epäselvät, seurannalta ja arvioinnilta puuttuu tärkeä kiintopiste
- Sopeutumiselle ei ole olemassa yhtä tavoitelukua, vaan tärkeintä on eteneminen kohti (liikkuvaa) maalia

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

Määritetään yleinen tavoite, sekä useita erityistavoitteita alueelliseen sopeutumiseen

Visio / tavoitteet

Pohjois-Pohjanmaan maakuntaohjelman 2026–2029 strateginen viitekehys jäsentyy seuraavasti:

Strategiset kehittämisteemat:

- Kestävä kilpailukyky ja uudistavat investoinnit
- Hyvinvointi ja alueellinen resilienssi muuttuvassa maailmassa
- Laadukas ja vetovoimainen elinympäristö
- Kaikkia strategisia kehittämisteemoja yhdistää alueiden maakunnan idea, turvallisuus sekä kansainvälisyys.

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

Pohjois- Pohjanmaan ilmastotyön kärkiteemat

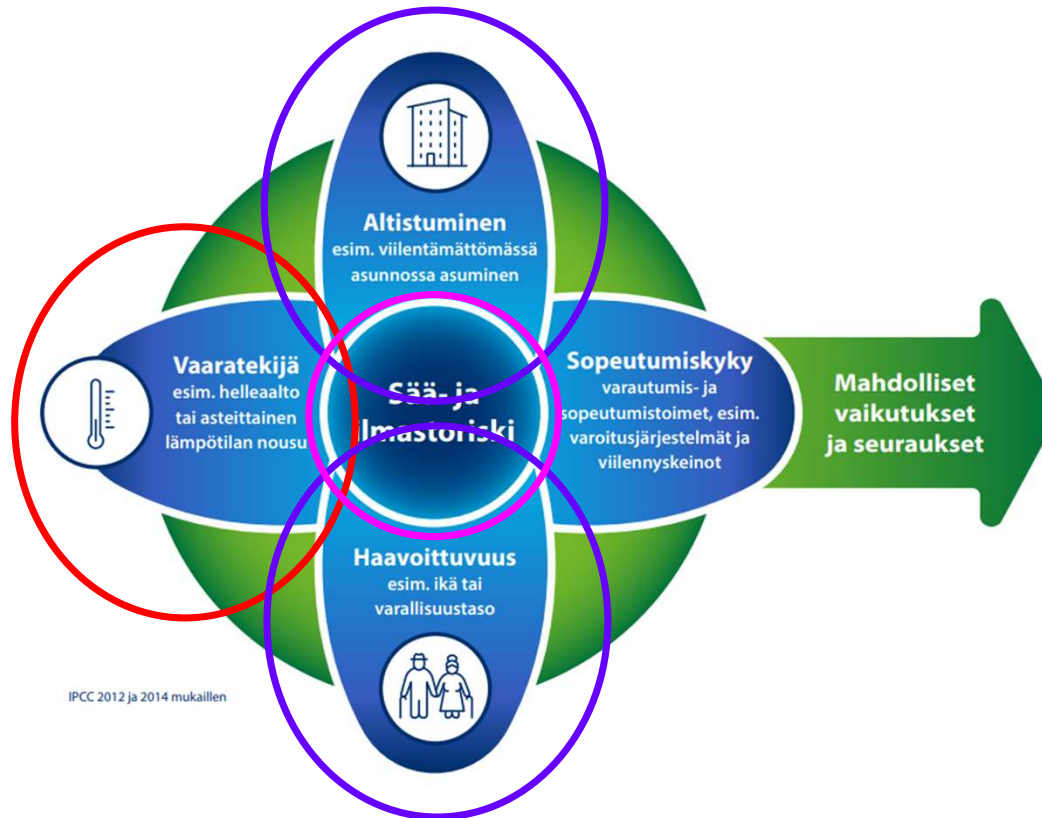
- Kaikki ratkaisee -

1. Älykäs bio- ja kiertotalous toimii ilmastotyön perustana
2. Energian tuotanto ja käyttö on kestävä, tehokasta ja vähäpäästöistä
3. Liikenne on vähäpäästöistä
4. Maatalous kehittyy hiilensitojana
5. Maankäyttö on ilmastoviisasta ja kiertotaloutta edistävää
6. Metsät ja suot toimivat tehokkaina hiilinieluinä
7. Yhteistyö ja sektorirajat ylittävät toimintamallit luovat elinvoimaa ja liiketoimintamahdollisuuksia

Sopeutuminen osana kärkiteemoja

IISOPPI-hankkeessa mietitään:
Mitä pitäisi tarkentaa sopeutumisen osalta?

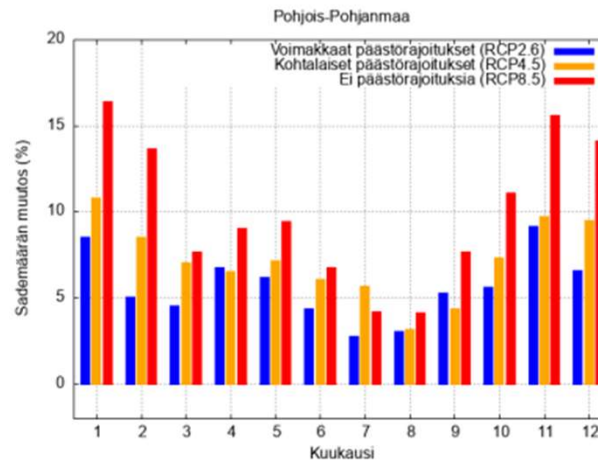
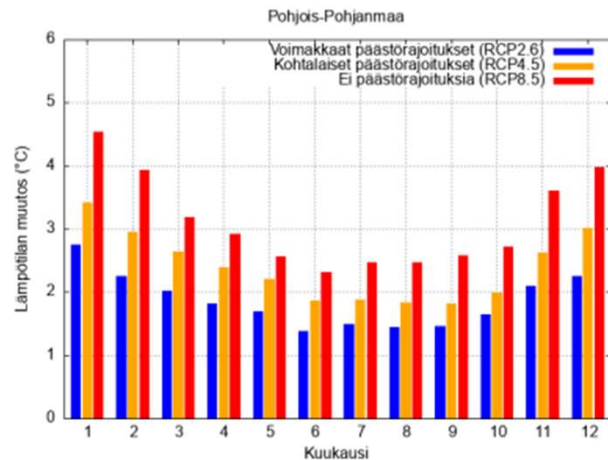
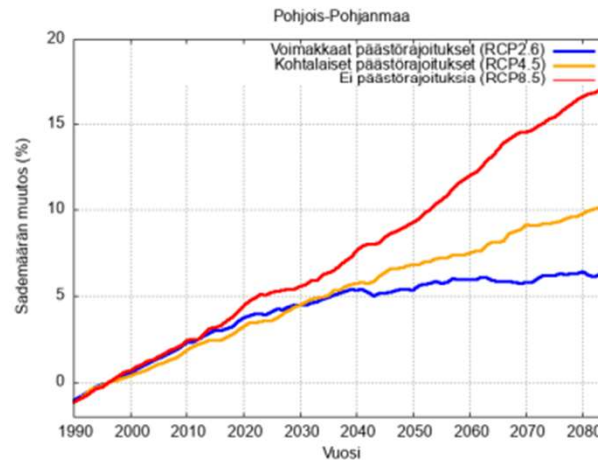
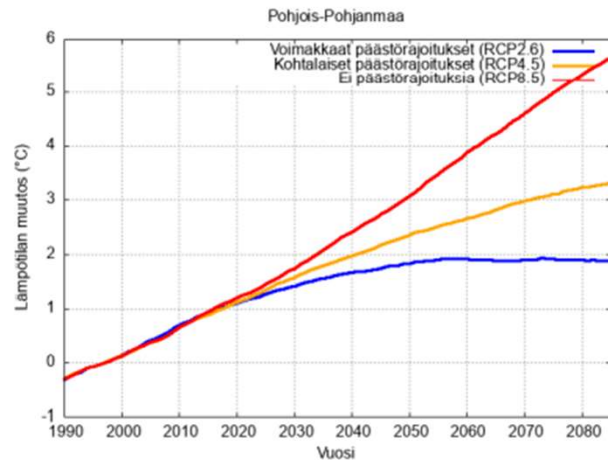
Riskin osatekijät

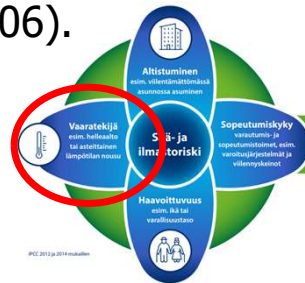
Muuttuva toimintaympäristö

Ei ainoastaan riskit vaan mahdollisuudet, joita muutokset voivat avata ja se miten pitää kiinni siitä mikä on nyt hyvää

Arvioitu muutos - lämpötila ja sademäärä

Vuotuisen keskimääräisen lämpötilan ja sademäärän arvioidut muutokset erilaisten kasvihuonekaasupäästöjen kehityskulkujen mukaan vuoteen 2100 asti (yläriivi) sekä lämpötilan ja sademäärän muutokset kuukausittain v. 2050 mennessä ilmastossa (alarivi). Muutokset verrattuna jakson 1981–2010 ilmastoon. (Gregow ym. 2021, s. 106).

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

Ilmastonmuutoksen vaikutuksia Pohjois-Pohjanmaalla

Sateisuuden lisääntyminen

- Rankkasateiden voimakkuuden ja lukumäärän ennustetaan lisääntyvän jo 2050 mennessä
- Rankkasateet, tulvat ja helteet heikentävät veden laatua ja kuivuusjaksot uhkaavat pohjaveden riittävyyttä → vaikutuksia **vesihuoltoon**
- Ravinnehuuhtoumat, valumat ja eroosio lisääntyy -> vaikutuksia vesistöihin ja **kalakantoihin**
- **Rakennusten** kosteusrasituksen kasvu
- Keskimäärin vakuutusyhtiöiden maksamat korvaukset ovat yli kaksinkertaistuneet viidessä vuodessa

Talviolosuhteiden muutokset

- Talven pituus lyhenee 30-40 vuorokaudella 2050-luvulle mentäessä -> vaikutuksia mm. **talvimatkailuun**
- Kantavan roudan aika lyhenee -> mahdollisesti kasvavat myrskytuhot → vaikutuksia **metsätalouteen**
- Sahaavat lämpötilat lisäävät liukkautta ja rapauttavat teiden rakenteita ja päällysteitä → vaikutuksia mm. **logistiikkaan, terveyteen, rakentamiseen**

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

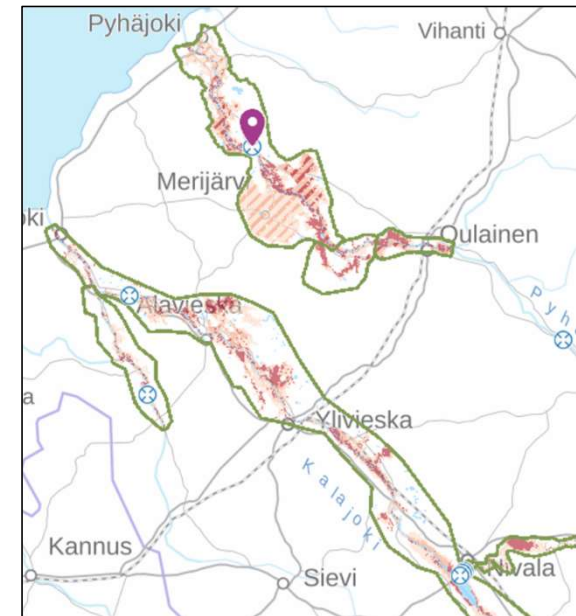
Ilmastomuutoksen vaikutuksia Pohjois-Pohjanmaalla

Tulvariskit

Pohjois-Pohjanmaa	Tulvariski nykyisin	Tulvariski 2050
Vesistötulvat	Merkittävä	Ei muutosta / vaihteleva muutos
Hulevesitulvat	Kohtalainen	Kasvaa
Merivesitulvat	Kohtalainen	Pienenee

Pohjois-Pohjanmaan tulvariskit ja niiden arvioidut muutokset ilmastonmuutoksen vaikutuksesta (Gregow et al. 2021, 108).

- Ilmastomuutoksen vaikutuksesta vesistöjen tulvariskien arvioidaan pysyvän ennallaan tai muuttuvan vaihtelevasti eri vesistöalueilla vuoteen 2050 mennessä, arvioon liittyy paljon epävarmuutta
- Alueella merkittäviä tulvariskialueita, jotka ovat myös vaikeasti evakuoitavia: Alavieska-Ylivieskan alue Kalajoen vesistöalueella ja Pyhäjoen alaosa ja lukuisia muita tulvariskialueita
- Pyhäjoen alaosalla kerran 100 vuodessa toistuva tulva katkaisisi tieliikenneyhteyksiä ja puhelin- ja tietoliikenneyhteyksiä sekä keskeyttäisi sähkön ja lämmön jakelua, Alavieska-Ylivieskassa tulva katkaisisi tieliikenneyhteyksiä. Alueet ovat myös jääpatoriskikohteita.
- Kala-, Siika- ja Pyhäjoella sekä Oulujoella ja Oulujärvellä syys- ja talvitulvat voivat lisääntyä.

<https://www.vesi.fi/karttapalvelu/>

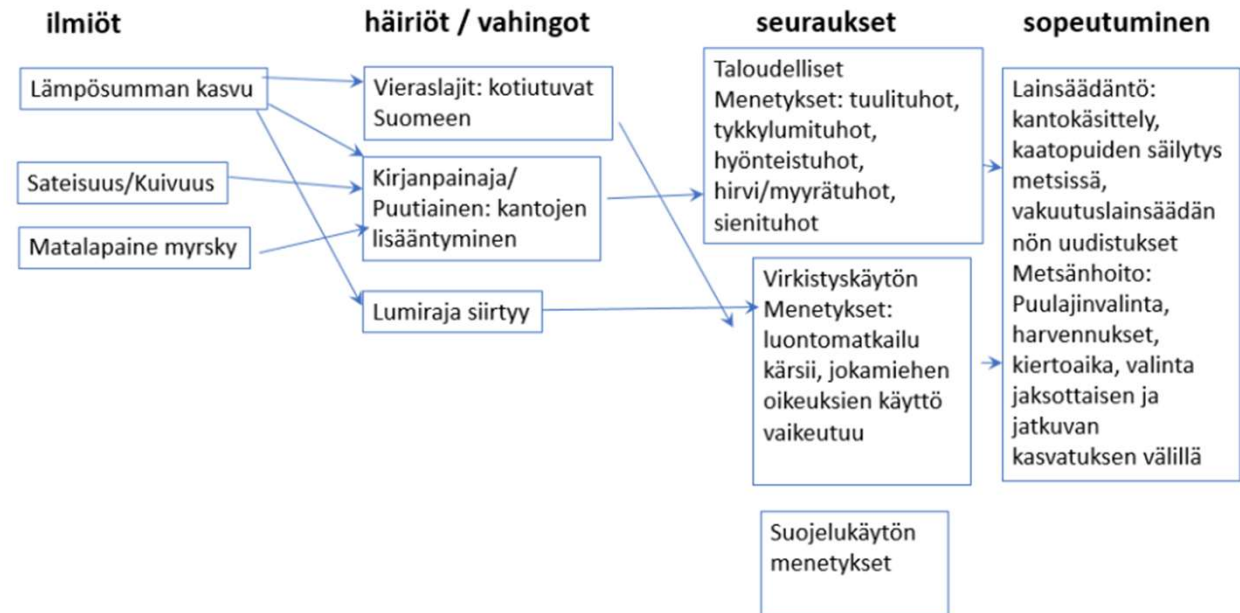
Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

Lämpeneminen ja kuivuus

- Hellepäivien määrä ja helteiden pituus kasvaa -> **terveys**vaikutukset (ihmiset ja eläimet)
- Kasvukausi pitenee -> maataloudelle mahdollisuuksia
- Lämpimämpi ilmasto edistää haitallisten vieraslajien ja kasvitautien leviämistä -> haasteita **maa- ja metsätaloudelle**
- Kuivuus lisääntyy lämpenemisen myötä haihdunnan lisääntyessä -> kasvattaa metsäpaloaaran riskiä ja aiheuttaa satovaihtelua maataloudessa
- Kesämatkailun houkuttelevuus voi kasvaa, kun Etelä-Euroopan maissa kamppaillaan mm. ennätysellisten helteiden ja metsäpalojen kanssa -> mahdollisuuksia alueen **matkailulle** ns "coolcation"

Esimerkki metsätalouden riskiketjuista (Alkuperäinen kuva julkaisussa: Perrels ym. 2022)

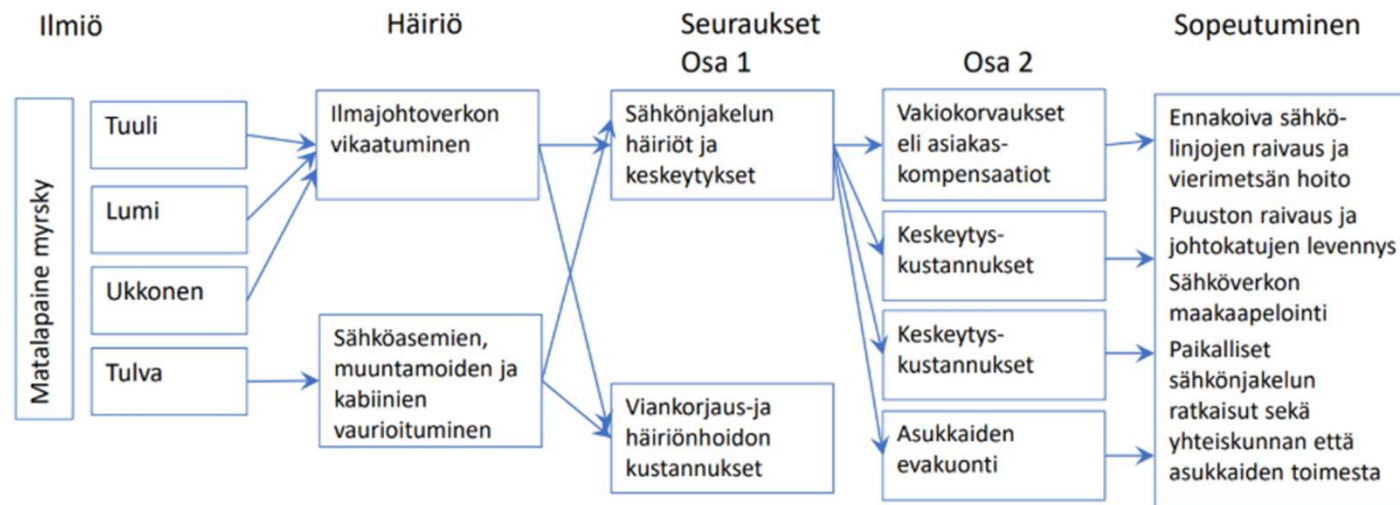
Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

Myrskyt

- Myrskyihin ja tuulisuuteen ei ole odotettavissa merkittäviä muutoksia ilmastonmuutoksen seurauksena tulevana vuosikymmeninä. Tutkimuksissa korostuvat sen sijaan suuret vuosien ja vuosikymmenien väliset vaihtelut.
- Maaseudulla, jossa ilmajohdot ovat vielä yleisiä, maaperän kosteus ja roudan puute kasvattavat puiden riskiä kaatua sähkölinjoille, samalla kun tulvat voivat vahingoittaa kaapeliverkkoja, jakokaappeja tai kellarimuuntajia

Esimerkki sähköjaketelun riskiketjuista matalapainemyrskyn seurauksena (Alkuperäinen kuva julkaisussa: Perrels ym. 2022)

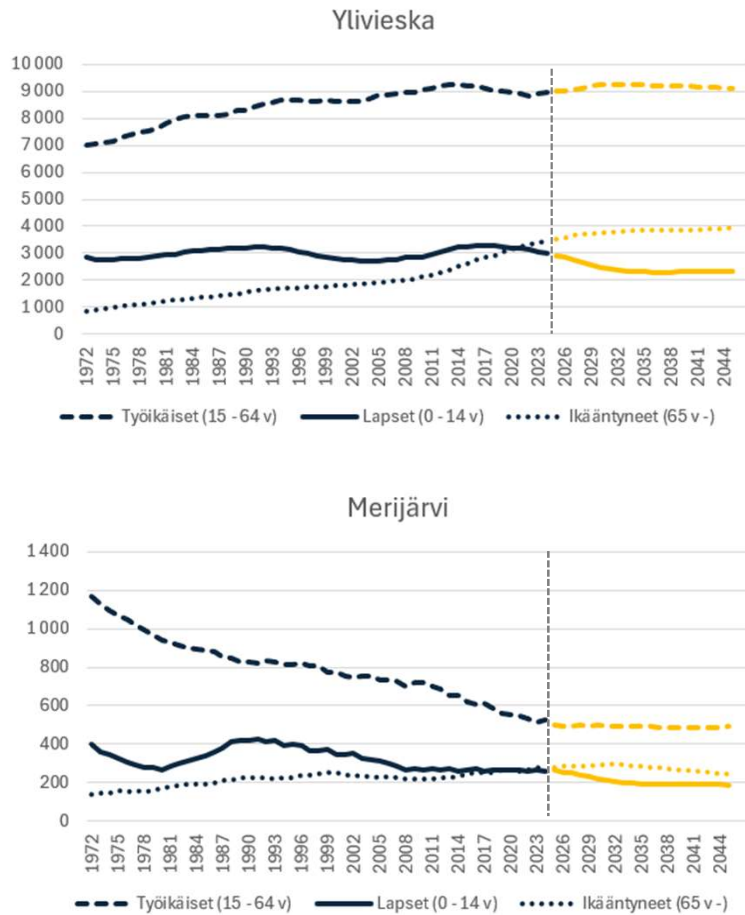

Euroopan unionin
osarahoittama

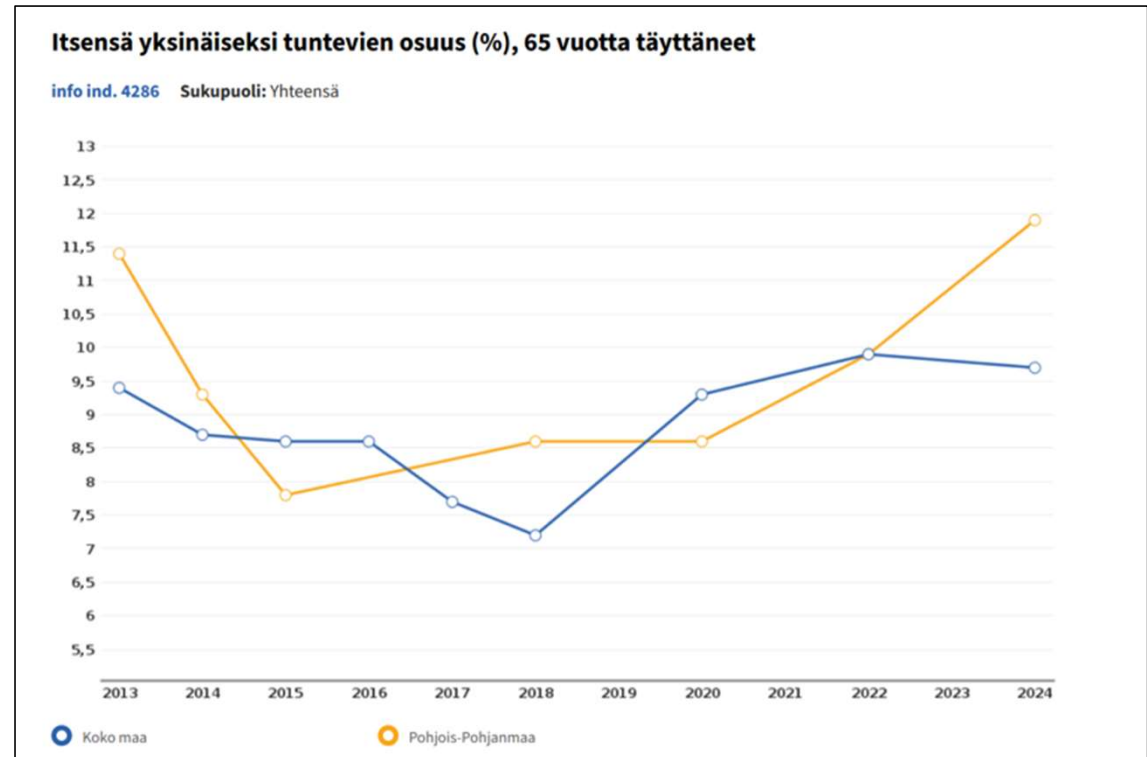
Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

Haavoittuvuus

väestö (1972-2024) ja ennuste (2025-2044) ikäryhmittäin

**Euroopan unionin
osarahoittama**

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

Skenaariot ilmastonmuutos tutkimuksessa

1. Visiot

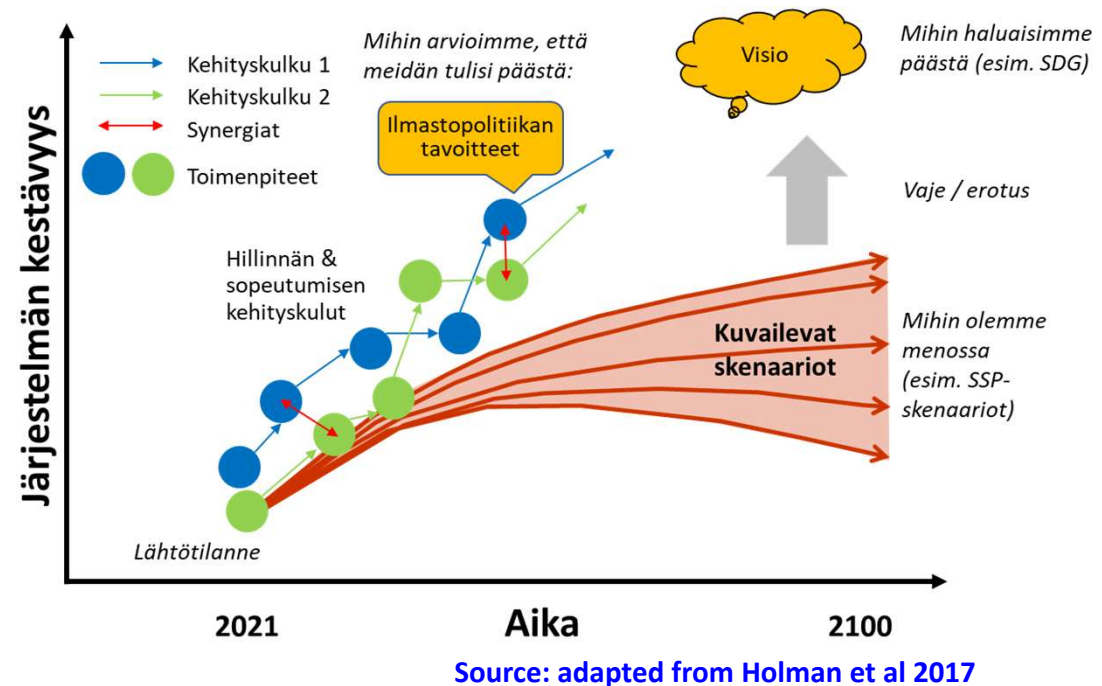
- Pyrkimys – määrittää perimmäiset tavoitteet
- Vahvasti osallistava, neuvoteltu kompromissi

2. Kuvailevat skenaariot

- Pyrkivät kuvaamaan mihin olemme menossa niin yhteiskunnan – kuin ilmastonmuutoksen kannalta
- Tarjoavat viiteskenaariota politiikan stressitestaukseen

3. Hillinnän & sopeutumisen kehityskulut

- Poliittiset tavoitteet – tähtäävät visioon mutta eivät välttämättä tavoita sitä
- Valinnat, toiminnot, käytökset, jotka tähtäävät visioon
- Joustavuuden merkitys
- Poliitiikan johdonmukaisuus (kompromissit ja synergiaedut)

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

Ryhmätyöosion tavoitteet

- Pureutua siihen, miten maakuntatason sopeutumissuunnitelma voisi tukea eri toimijoita sopeutumisen suunnittelussa ja jo olemassa olevan työn eteenpäin viemisessä.
- Mitä piirteitä alueelta olisi tärkeää ottaa huomioon suunnitelmassa?

13:45-15:15 Ryhmätyöskentely 90 min

1. **Visio / tavoite** 20 min
2. **Ilmastonmuutoksen vaikutukset ja haavoittuvuudet** 30 min

Tauko/jaloittelu 10 min

3. **Sopeutumistoimet** 30 min

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

Yhteenveto

- Nostoja ryhmistä

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

Yhteenveto

Kartoitetaan keskeiset, ilmastonmuutoksen, **riskit**, **mahdollisuudet** ja **sopeutumisvaihtoehdot**

4 alueellista työpajaa (syys-lokakuu 2025)

1 yhteinen verkkotyöpaja (syys-lokakuu 2026)

Määritetään yleinen **tavoite**, sekä useita erityistavoitteita alueelliseen sopeutumiseen

1 verkkotyöpaja (marras-joulukuu 2025)

Yhteiskehitetään tulevaa alueellista **sosioekonomista kehitystä** kuvaavia narratiiveja

1 työpaja (huhti-toukokuu 2026)

Laaditaan ilmaston- ja sosioekonomista muutosta yhdistäviä **integroituja skenaarioita**

Yhteiskehitetään **sopeutumispolkuja**, jotka havainnollistavat toimia, jotta päästään kohti tavoitteita

1 työpaja (marras-joulukuu 2026)

2025

X

2026

X

X

X

2027

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

Lisätietoa: nina.pirttioja@syke.fi
<https://www.syke.fi/fi/projektit/iisoppi>

Euroopan unionin
osarahoittama

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

